

БИБЛИОТЕКА МУЗЕЈА ВОЈВОДИНЕ (1947–2000)

УВОД

Веома важан део културне историје једног народа представљају библиотеке. Оне су ризнице знања и отелотворење вечите човекове потребе за откривањем непознатог и заборављеног.

Библиотека Музеја Војводине¹ је једна таква ризница. То је специјална библиотека чији је рад усклађен са радом и организацијом Музеја.

Будући да је Музеј Војводине установа која негује културно наслеђе Војводине, а задатак Библиотеке јесте да омогући услове за стручни и научно-истраживачки рад његових радника, набавна политика ове библиотеке првенствено је оријентисана на литературу која се односи на Војводину и њој суседна подручја. С обзиром на то да је Музеј Војводине комплексног типа,² фонд ове библиотеке чини литература која се односи на све области којима се он бави, пре свега на археологију, етнологију, историју, историју уметности, нумизматику, затим њима сродне и помоћне науке, као и на музеологију. Велики део библиотечног фонда представљају серијске публикације, домаће и стране, јер оне музејским радницима омогућавају праћење нових, савремених резултата научног рада. Данас Библиотека Музеја Војводине поседује најзначајније археолошке, етнолошке и историјске часописе бивше Југославије, Мађарске, Румуније, Чешке, Словачке, Немачке, Аустрије, као и савремену стручну литературу других европских и ваневропских земаља.

У току свог развоја, а у циљу што уже специјализације, Музеј се ослобађао неких стручно-научних области.³ Све те делатности оставиле су трага у Библиотеци, а нарочито делатност Природњачког одељења које је најдуже остало у саставу Музеја. Литература те врсте више се не набавља у овој библиотеци, иако је размена са неким институцијама до те мере уходана да је ју је тешко прекинути.

Када је основан, Војвођански музеј добио је статус централног војвођанског музеја. У складу с

тим, Библиотека је била носилац библиотечке делатности музеја у Војводини.

Библиотека Музеја Војводине је специјална библиотека, њени корисници су, пре свега, радници Музеја, али и остала стручна и научна лица, истраживачи, спољни сарадници, студенти и ђаци.

Развојни пут Музеја Војводина био је, у исто време, и развојни пут његове библиотеке. Сви проблеми са којима се суочавао овај музеј одразили су се и на њу. Проблеми са смештајем, кадром и материјалним средствима пратили су је од самих почетака.

Чињеница да писаних трагова о Библиотеци Музеја Војводине данас имамо веома мало потврђује такво стање. Казивања библиотекара и куратора који су некада радили у њој, архив Музеја, годишњи извештаји, *Рад Музеја Војводине* и инвентарне књиге су, стога, веома важни извори у обради ове теме. Иако се многи подаци из литературе не слажу са онима из наведених извора, а о одређеним периодима у развоју Библиотеке уопште нема података, оно што се из њих, ипак, може видети јесте чињеница да је ова библиотека напредовала из године у годину.

РАЗВОЈ БИБЛИОТЕКЕ

Прекретницу у раду и развоју Библиотеке Војвођанског музеја представља 1952. година. Иако је Војвођански музеј основан 1947, тек 1952. долази до формирања његове библиотеке као посебне организационе целине (јединице).

Када је основан, Музеј се налазио у згради Матице српске, тј. добио је цео први спрат задужбине Марије Трандафил⁴ (садашња зграда Матице српске). Иако је добио цео спрат, део тог простора користила је Библиотека и Галерија Матице српске.

До 1952. године Библиотеку Војвођанског музеја чиниле су приручне збирке које су се налазиле у појединим стручним одељењима, тако да она није била компактна целина. Овакав

распоред књига је, вероватно, био условљен тиме што Музеј није имао довољно простора за смештај свог књижног фонда. Поред проблема са смештајем, ова библиотека имала је проблема и са стручним кадром: о њој се бринуо један од кустоса музеја, уз свој редован посао.

Број књига у збиркама у почетку је био веома мали: када је Музеј основан, ове приручне збирке имале су 207 публикација историјске, етнографске, археолошке и друге садржине.⁵ Међутим, наредних година књижни фонд нагло се повећава. На крају 1950. у приручним збиркама налазе се 1.483 публикације (археологија 87, етнографија 404, историја 141, природне науке 663, уметност 166, остало 22).⁶ Овакав пораст књижног фонда утицао је и на то да се већ 1949. године почело озбиљније радити на његовом сређивању.

На 9. конференцији музејских радника Војводине, одржаној 15. и 16. децембра 1950. године у Кикинди, закључено је да стручне библиотеке заостају у развоју за осталим делатностима музеја. Ради побољшања њиховог стања, тада је одлучено да се из појединих градских библиотека у музејске библиотеке пренесу научне и стручне публикације, нарочито серијске публикације за које нису заинтересовани корисници градских библиотека (нпр. часопис *Csűrinar, Archaeologiai értesítő, Dolgozatok*); ове публикације би музејима биле уступљене само на употребу и чување, али би и даље остале у власништву градских библиотека.⁷ Како је и да ли је овај закључак спроведен у дело, немамо података. На овој конференцији одлучено је и да се оформи централни каталог библиотека војвођанских музеја. Преко централног каталога музеји би добијали информације о укупном књижном фонду музеја у Војводини, а публикације би се међусобно слале и позајмљивале према потреби. У централни каталог укључене су музејске библиотеке Сомбора, Зрењанина, Вршца, Панчева, Кикинде и Суботице. Ова одлука је само делимично испоштована, што се види из извештаја Библиотеке Војвођанског музеја за наредне године. Неки музеји су слали каталожке листиће својих публикација, али непотпуне и неуједначене, а неки то уопште нису чинили, иако су упозоравани од стране Музеја. Такав однос према централном каталогу резултат је, пре свега, тога што музеји нису имали стручне библиотекаре, а самим тим ни сређене инвентаре и каталоге.

Развојем појединих музејских одељења, као и развојем Библиотеке и Галерије Матице српске, простор којим је Музеј располагао више није био довољан. Овај проблем решен је тако што је Музеју додељена зграда у улици Народних хероја 11, где се и преселио 15. октобра 1952. године.⁸ Иако је добио целу зграду, могао је да заузме само први спрат, јер је приземље било закупљено. Ипак, Библиотека је добила две просторије, у које су смештене приручне збирке, које су се до тада налазиле у појединим стручним одељењима, те су се тако све књиге нашле на једном месту. Библиотека тада добија и свог првог библиотекара:⁹ Милица Марковић, професор Народног универзитета у Новом Саду, првог септембра постаје библиотекар Музеја и почиње да се бави сређивањем и проширивањем библиотечког фонда. Те године Војвођански музеј, у сарадњи са осталим музејима у Војводини, издаје први број свог годишњака *Рад војвођанских музеја*, којим је нагло повећана размена публикација. До октобра 1952. фонд библиотеке је повећан, тако да она поседује око 3.300 јединица библиотечке грађе.

Она напредује и 1953. године, што се види из веома богатог годишњег извештаја. Фонд се повећао за 838 публикација.¹⁰

Следеће, 1954. године у њој ради историчар уметности Ирена Балат. Многи послови, којим се једна мала сиромашна библиотека претварала у модерну и по југословенским стандардима уређену библиотеку, настављени су и у тој години. Набављене су 1.682 публикације.

Библиотечки фонд је 1955. г. увећан за 1.445 публикација. Захваљујући управнику Музеја Рајку Николићу и изузетним способностима библиотекара Милице Марковић, Библиотека се сасвим уско специјализовала: набављене су важније историјске, археолошке, етнолошке и друге публикације. Те године извршена је прва ревизија целокупног фонда, када су издвојене старе и ретке књиге. Тај посебно вредан фонд данас броји око 370 монографских и серијских публикација на српском, старословенском, црквенословенском, латинском, намачком, мађарском језику...

Током следећих пет година у Библиотеку се годишње прилива око 1.000 публикација. Од 1956. у њој ради и књижничар Даница Санадер.

Веома значајна година за развој Библиотеке музеја је 1957. када је фонд обогаћен научном библиотеком професора др Милоја Васића.¹¹

Фонд Васићеве библиотеке чине 2.153 публикације,¹² које се односе на различите научне области, пре свега на преисторијску археологију, антику и историју уметности. Важан део овог фонда представљају часописи: *Старинар*, *Dolgozatok*, *Dacia*, *The museums journal*, *The British Museum Quaterly*, *Jahresbericht des Archaeologischen Instituts des deutschen Reiches*, *Man...* У овој библиотеци налази се и велики број сепарата из стручне литературе Мађарске, Румуније и Бугарске, који се више не могу набавити. Дела светски познатих археолога и историчара уметности су, такође, нашла своје место у овој библиотеци.¹³ Бројни су и сепарати, тј. чланци самог др Васића. Многа издања САНУ, као и један број лексикона и речника, такође, чине део овог фонда.

Библиотека Војвођанског музеја 1960. године користи три просторије, од којих је једна читаоница. На крају те године њен фонд чини преко 11.000 публикација.

Фонд у наредним годинама непрекидно расте, што се може видети из табела 1 до 4¹⁴.

Због све већег прилива музеалија, као и потребе за изложбеним простором, Музеј неколико година након селидбе у улицу Народних хероја тражи нови смештај. Тек 1963. године он добија просторије Топовњаче на Петроварадинској тврђави, где је био пуних 11 година, до друге половине 1974. године, иако је 25. марта 1965. добио решење о трајном и бесплатном коришћењу зграде Окружног и Општинског суда у Дунавској 35 у Новом Саду.

Од 1963. Библиотека Војвођанског музеја се, дакле, налази на Петроварадинској тврђави. У Дунавску 35 она је, за разлику од Музеја, који је пресељен 1974, постепено пресељавана све до 1977. Те године промењена је и унутрашња организација Музеја, те Библиотека постаје радна јединица Стручно-музеолошког одељења.¹⁵ У приземљу зграде опремљен је библиотечки депо: набављене су металне полице у које је уложен целокупан фонд серијских публикација, Васићева библиотека и један део монографских публикација већег формата. Преостали део библиотечког фонда смештен је у застакљене витрине на првом спрату. Библиотекари раде у потпуно неподесној просторији на спрату. Рад са корисницима није био временски ограничен, па су се књиге, према потреби, издавале током целог дана. С обзиром на то да се импровизирана читаоница налазила у

истом простору, а да Библиотека није имала књижничара, библиотекари нису успевали да обаве све послове које захтева једна специјална библиотека.

Књижничар Даница Санадер 1971. године одлази у пензију, а Милосава (Јефтић) Босић, кустос етнолог, почиње да ради као библиотекар. Од 1972. у Библиотеци ради и проф. Душанка Диклић, а од 1976. године проф. Љубица Костић.

Због уграђивања додатних металних полица, комплетан библиотечки фонд из депоа помера се 1986. године. Те године утрошено је много времена и на припреме за сеобу публикација са спрата у приземље зграде. Целокупан фонд пресељен је 1987. године.

Осим књижног фонда, у Библиотеци Војвођанског музеја постојали су и други фондови: мала збирка плаката изложби и картографска збирка драгоцених старих катастарских планова и старих географских карата. Ове фондове преузела су касније поједина одељења за своје збирке.

Услед распада СФРЈ и промене друштвено-економског уређења, деведесетих година 20. века дошло је до низа промена у организацији музеја у Војводини: Војвођански музеј 1990. године губи статус централног музеја; Музеј социјалистичке револуције Војводине трансформисан је 23. новембра 1990. у Историјски музеј Војводине, који се, стављајући акценат на период од 1918. бави историјом Војводине; Скупштина Аутономне Покрајине Војводине 20. маја 1992. године доноси одлуку о интеграцији Војвођанског музеја и Историјског музеја Војводине у јединствену установу под називом Музеј Војводине. Након интеграције, Музеј Војводине смештен је у две зграде, које се налазе једна уз другу (Дунавска 35 и 37).¹⁶ Иако су ова дешавања донела много новина у раду Музеја, она нису битно утицала на рад Библиотеке.

До нове промене унутрашње организације Музеја долази 1996. када Библиотека постаје део одељења Библиотека и издавачка делатност.¹⁷ Те године у њој почиње да ради и књижничар Оливера Огњановић. Библиотекар Душанка Диклић 1997. одлази у пензију, а на њено место долази Александар Петијевић, кустос етнолог.

Када је Музеј Војводине основан, библиотека некадашњег Историјског музеја постала је део одељења Библиотека и издавачка делатност, али се у њеној организацији ништа битно није изменило. То је специјална библиотека која је основана 1956. године у оквиру Музеја радничког покрета

и народне револуције. Њена набавна политика била је усклађена са потребама и задацима овог музеја, тако да њен фонд чине публикације у којима је обрађена прошлост Војводине од 1918. године; велики број тих публикација односи се на период НОР-а. Фонд ове библиотеке данас чине 26.964 публикације. Библиотечка грађа класификована је по формату (монографске публикације имају сигнатуру I, II, III – у зависности од величине, а серијске сигнатуру IV) и нумерус куренсу. Израђени су алфabetски, топографски, предметни каталог и каталог по наслову дела. Од 1983. у њој ради књижничар Славица Прусина.

НАБАВКА БИБЛИОТЕЧКОГ МАТЕРИЈАЛА

У Библиотеци Војвођанског музеја публикације су од самог почетка набављане куповином, разменом и поклонима.

Највећи број публикација, од оснивања до данас, доспео је у Библиотеку путем размене. Куповина, као један вид набавке, зависила је од материјалне ситуације у којој се налазио Музеј, односно цела земља, те је и број купљених публикација варирао из године у годину. Публикације су у Библиотеку најређе стизале путем поклона.

КУПОВИНА

Података о куповини публикација током 1947. године има веома мало. Из извештаја о расходима Музеја у 4. тромесечју те године сазнајемо да је за набавку и повез стручних монографских и серијских публикација утрошено 4237,50 дин. Јован Севдић, професор и кустос Музеја, у извештају који је написао након службеног путовања у Београд каже да је тада купио 5 књига за ову библиотеку.

Следеће године, односно јануара 1948, када је откупљен један део библиотеке др Радивоја Симоновића¹⁸ из Сомбора, знатно је увећана етнолошка литература.¹⁹ Печат др Р. Симоновића и данас носи најстарији број часописа *Старине ЈАЗУ* (1869), као и зборник радова *Насеља српских земаља*.

Будући да су серијске публикације које прате токове у науци веома важни чиниоци у раду и развоју појединих музејских струка, Библиотека Војвођанског музеја се 1950. године претплаћује

на *Историски гласник*: орган Историског друштва НР Србије и *Историски часопис*: орган Историског института САН.

У извештају за 1951. годину први пут је наведено поглавље „Принова у Библиотеци“. Те године купљена је 181 стручна публикација.

Следеће, 1952. године поручена су три инострана часописа, откупљени су комплети *Браника* за 1885. и 1886. годину и комплети *Застава* за 1923. и 1926. годину.²⁰ Комплетне библиотеке др А. Моча²¹ из Новог Сада и др М. Петровића из Сомбора откупљене су 1953. године.

Фонд Библиотеке обogaћен је и 1954. када је откупљена приватна библиотека Јелене Бернађиковски²² и када су набављени археолошки часописи *Старинар* (Београд, 1884, књ. I, бр. 1) и *Archaeologiai értesítő* (Budapest, 1874)²³; будући да су ови часописи веома значајни чиниоци у раду на савременој археологији, њихово комплетирање настављено је наредних година.

Током следећих пет година из музејског буџета годишње је издвајано око 600.000 динара за куповину монографских и серијских публикација.

Као што сам већ навела у претходном поглављу, Васићева библиотека, која представља веома вредан део Библиотеке, откупљена 1957.

Од 1971. до 1981. г. Библиотека има знатно више средстава за куповину публикација него ранијих година, што се види из табела 5 до 8.²⁴

Након тог периода, тј. од 1981. за куповину публикација утрошено је мање новца него претходних година јер се, због општег недостатка средстава, страна стручна литература све ређе могла поручити или купити у књижарама.

Деведесетих година, када је цела земља била у великој политичкој и економској кризи, ситуација у Музеју и Библиотеци се погоршала, што се одразило и на овај вид набавке публикација.

РАЗМЕНА

Библиотека Војвођанског музеја почела је набављати публикације путем размене веома рано, већ децембра 1947. године. Повереништво за просвету издало је 8. 12. 1947. решење на основу којег је Војвођански музеј од Војвођанске библиотеке добио 10 књига *Војводина I*; те књиге биле су намењене за попуњавање фондова библиотека војвођанских музеја и за размену публикација са

другим музејима. Убрзо је издато слично решење за 10 комплета *Гласника Историјског друштва у Новом Саду*. Из докумената која потврђују да је Војвођански музеј послао поменуте публикације сазнајемо да је прву размену успоставио са градским музејима Суботице, Сенте, Сомбора, Птуја, са Музејом Славоније у Осиеку, Уметничким музејом и Заводом за заштиту и научно проучавање споменика културе у Београду. Иако је на свим овим актима потписан управник Миливоје Николајевић, размену је вероватно водио неко од тадашњих кустоса. Др Миодраг Грбић августа 1947. године, водећи кореспонденцију са књижарама А. Вучића и Петра Илића из Загреба, набавља часописе *Народна сликарина* и *Вјесник: Хрватскога археолошкога друштва*, те на основу овога закључујемо да је он водио и размену публикација у Библиотеци.

Покретањем и издавањем првог броја годишњака *Рад војвођанских музеја* 1952. године нагло је повећана размена публикација. Већ 1953. године размена се врши са 13 установа у иностранству и 28 у земљи.

Библиотека је веома напредовала те 1953. године: набављани су они бројеви серијских публикација који су недостајали, издвајани су дуплици и слати у размену заједно са свеском број 2 *Рада војвођанских музеја*. Библиотечки фонд повећава се за 838 публикација, од којих је 200 стигло путем размене.

Следеће, 1954. године Библиотека размењује публикације са 54 установе у Југославији и 45 у иностранству. Поред све већег броја дупликата, у размену шаље и *Рад војвођанских музеја* број 3. Разменом је у тој години набављена 321 публикација.

Колико је институција у току једне године Библиотеци слало публикације показују табеле број 9 и 10; ове табеле односе се на период од 1955. до 1980. године:²⁵

Из године у годину повећава се број институција са којима Музеј врши размену, тако да Библиотека 1981. године размењује публикације са 291 институцијом: у Аустрији (18), Енглеској (4), Француској (5), Холандији (6), Чехословачкој (30), Мађарској (41), Немачкој (40), Пољској (23), Румунији (29), САД (14), СССР (8), Шведској, Шпанији, Португалији... Повећава се и број институција у нашој земљи (196). Таква ситуација ће се одржати све до деведесетих година када се

број институција које Библиотеци шаљу публикације постепено смањује, што се јасно види из табеле број 11.

Велики део фонда доспео је у Библиотеку путем размене. Колико је публикација годишње стизало овим путем, види се из табела 12 до 15.

Иако је у последњих десет година знатно смањен број публикација који је стигао путем размене, то је ипак остао најважнији вид набавке у Библиотеци Музеја Војводине.

ПОКЛОНИ

Набавка публикација путем поклона у Библиотеци је присутна од самог оснивања Музеја. Књиге су углавном поклањали појединци, често аутори, али и поједине установе, нарочито у почетку.

Већ 1948. године Библиотека добија на поклон одређен број публикација из сабиралишта књига које је у Новом Саду основано после II светског рата, а у које су из напуштених двораца и кућа доношене књиге и касније додељиване библиотекама и установама. Војвођански музеј је из овог фонда, у првој расподели, добио 142 публикације, а затим још 129 публикација.²⁶ Библиотеци су те године поклонили књиге и Народни музеј и Етнографски музеј у Београду, Етнографски музеј у Загребу, Етнографски музеј у Љубљани, Земаљски музеј у Сарајеву, као и многе друге установе и појединци.²⁷

Суботичка Градска библиотека 1949. године поклања Библиотеци Војвођанског музеја преко 200 публикација.²⁸ Фонд Библиотеке обогатио је и тадашњи управник Музеја Рајко Николић. Он је овој библиотеци у неколико махова поклонио већи број публикација: 1958 – 32, 1965 – 42, 1971 – 415, 1973 – 144. То су монографске, серијске публикације и нарочито вредни сепарати етнолошке садржине.

Како су године пролазиле, тако је у Библиотеку стизало све мање поклоњених књига – табеле број 16, 17, 18 и 19.

ОБРАДА БИБЛИОТЕЧКОГ ФОНДА

Кустоси Музеја 1949. године почињу да раде на сређивању Библиотеке. Публикације су разврстане по струкама и извршено је инвентарисање приручне збирке Природњачког одељења. Те године Библиотека добија и свој први каталог. Трива Милитар,²⁹ хонорарни сарадник, исписује картотеку за приручне збирке свих одељења Музеја.

Из извештаја за 1951. годину сазнајемо да је купљена књига инвентара и 4.500 листића за картотеку.

Доласком библиотекара Милице Марковић, Библиотека добија стручно лице које ће се искључиво бавити сређивањем и проширивањем фонда. Да би омогућила функционисање ове библиотеке, она је исписала каталожке листиће за сигниране публикације (према инвентару), извршила контролисање старих листића (према инвентару) и све листиће сложила у привремени азбучни каталог. На све несигниране публикације ударен је печат; оне су, затим, сигниране и за њих су написани привремени листићи. Цео фонд смештен је на једно место. Тада је одлучено да се публикације класификују по формату и нумерус куренсу и да се изради јединствен азбучни каталог, као и стручни по систему УДК.

Када је 1955. г. извршена ревизија целокупног фонда, издвојене су старе и ретке књиге и сложене у посебан ормар. Начињен је интерни каталог ових изузетних публикација.

Библиотека археолога др Милоја Васића, откупљена 1957. године, такође је добила посебан третман у Библиотеци. За разлику од осталих откупљених приватних библиотека које су у саставу комплетног фонда, све публикације Васићеве библиотеке инвентарисане су у посебну књигу инвентара. Фонд Васићеве библиотеке подељен је на монографске публикације, серијске публикације и сепарате. У складу са том поделом извршено је и њихово сигнирање: сигнатуру са ознаком VK имају монографске публикације; сигнатуру са ознаком VP имају серијске публикације; сигнатуру са ознаком VS имају сепарати. Васићева библиотека је увршћена у централни абецедни каталог, али она има и свој интерни абецедни каталог и посебан смештај.

Током 1960. године библиотекар Милица Марковић и књижничар Даница Санадер почињу

да раде на издвајању монографских од серијских публикација. Библиотечка грађа се и даље смешта по формату: монографске публикације јављају се у 4 формата (сигнатуре: К I, К II, К III и К IV), а серијске публикације у 2 (сигнатуре: Р I и Р II). Осим на азбучном и стручном, постепено се ради и на предметном каталогу.

У Библиотеци Војвођанског музеја 1962. радило се са пуно елана: урађен је абецедни каталог; завршене су око две трећине стручног каталога (општа група, етнологија, део природних наука, уметност и археологија); све више се проширује предметни каталог; ради се на обради етнолошких публикација и на изради аналитичких листића за најважније стране археолошке часописе; почиње да се ради и на топографском каталогу.

Библиотека 1970. године води абецедни, топографски, стручни каталог и каталог серијских публикација.

Рад на формирању библиотечких каталога настављен је и у наредних десет година. Међутим, Библиотека није наставила да води стручни каталог. Да би се олакшала употреба предметног каталога и да би се бар донекле заменио стручни каталог, започета је израда предметног регистра уз стручни каталог 1981.. Књижни фонд је 1981. подељен на следеће целине: монографске публикације, серијске публикације, каталоге, новине, плакате, дупликате, приручнике, библиографију Југославије, старе књиге и Васићеву библиотеку. Из фонда Библиотеке касније су издвојени плакати, а број дупликата се временом смањивао, пошто су коришћени за размену.

Данас Библиотека Музеја Војводине има оформљен абецедни и топографски каталог, док су предметни и стручни остали недовршени. Постојећи каталози наредних година принављају своје листиће и прилагођавају се захтевима међународних стандарда.

Електронска обрада података уведена је у Музеј почетком деведесетих година 20. века. Библиотека Историјског музеја Војводине своју грађу почиње електронски да обрађује крајем осамдесетих, тј. пре интеграције, док је Библиотека Војвођанског музеја (Дунавска 35) компјутер добила тек 1996. године када је и почела са електронском обрадом грађе. Библиотека тада одлучује да се прво обраде монографске публикације. База података формирана је на основу UNIMARC-a (Universal Machine Readable Cataloguing

Format), међународног формата за обраду, кодирање и пренос података. Структура библиографско-каталогског записа,³⁰ коју одређује овај формат, заснована је на ISBD(M), међународном стандардном библиографском опису монографских публикација. Обрада података вршена је у ISIS-у, програмском систему за обраду, меморисање, размену и коришћење информација. Овај систем омогућио је комплетну аутоматизацију библиотечког пословања: набавку, обраду, претраживање, информисање, размену и коришћење података.

ЗАКЉУЧАК

Библиотека Музеја Војводине настала је из приручних збирки појединих музејских одељења. Оформљена је 1952. године када је цео књижни фонд смештен на једно место и када је добила свог првог библиотекара.

Све промене које су се у наредним годинама дешавале у Музеју одразиле су се и на Библиотеку. Мењање унутрашње организације Музеја, честе селидбе, као и недостатак стручног кадра само су неки од проблема са којима је библиотека била суочена.

И поред свих проблема, фонд Библиотеке растао је из године у годину. Од 207 публикација, колико их је било у приручним збиркама када је Музеј основан, фонд се повећао на преко 40.000 публикација, колико их данас има.

Сви видови набавке библиотечког материјала били су заступљени у попуњавању фонда. Највећи број публикација стигао је путем размене, а најмањи путем поклона.

Иако се на сређивању библиотечког фонда почело радити већ 1949. године, тек доласком библиотекара Милице Марковић 1952. године Библиотека добија потпун третман.

Поред алфабетског и топографског каталога, који су завршени, у Библиотеци се почело радити и на формирању стручног и предметног каталога. Међутим, рад на овим каталозима је прекинут, тако да су они остали недовршени. Од 1950. до 1990. године Библиотека Музеја Војводине води и централни каталог библиотека војвођанских музеја.

Електронска обрада библиотечке грађе започета је 1996. када Библиотека добија компјутер.

Фонд Библиотеке Музеја Војводине чинило је неколико целина, од којих неке више не припадају Библиотеци. Целине које данас чине фонд ове библиотеке су: монографске, серијске публикације, каталози, приручници, библиографија Југославије, стара и ретка књига и Васићева библиотека.

Библиотека поседује литературу везану за све музејске струке, а која се односи, пре свега, на Војводину.

Посебно тежак период у развоју Библиотеке представља десет последњих година 20. века када се цела земља налазила у веома тешкој ситуацији, проузрокованој ратовима, санкцијама, материјалном кризом... Годишњи прилив књига тада се нагло смањило. Музеј, самим тим и Библиотека, није имао материјалних средстава за основне потребе. Таква ситуација одразила се на све сегменте пословања Библиотеке: набавку, обраду, чување и коришћење библиотечког материјала.

НАПОМЕНЕ

¹ С обзиром на то да је овај музеј основан под називом Војвођански музеј и да му је 1992, након интеграције, промењен назив у Музеј Војводине, у тексту који следи наводићу онај назив Музеја који је био важећи у одређеном периоду.

² Основне области којима се, од оснивања до данас, Музеј бави су: археологија, етнологија, историја и историја уметности Војводине. Када је основан, Војвођански музеј чиниле су: „археолошка, етнографска, историјска, уметничка, зоолошка, ботаничка,

геолошко-палеонтолошка, минералошко-петрографска“ збирка. Овај податак преузет је из публикације *Музеји у Војводини* аутора Младенка Кумовића, односно из акта који је Одељење за просвету ГИОНСАПВ 30. маја 1947. упутило свим музејима у Војводини, како би их обавестило о томе да Војвођански музеј преузима улогу централне музејске установе.

³ Из окриља Војвођанског музеја израсло је неколико установа: Покрајински завод за заштиту споменика културе (1949),

- Музеј града Новог Сада (1954), Музеј радничког покрета и народне револуције (1956; касније Музеј социјалистичке револуције), Природњачки музеј (1960).
- ⁴ **Марија Поповић–Трандафил** (Нови Сад, око 1811 – 14. 10. 1883) и њен супруг Јован Трандафил били су први и највећи српски добротвори у Војводини. Они су своје велико имање 1860. године оставили српском народу. Зграда Матице српске саграђена је 1911. године као задужбина Марије Трандафил, иако је првобитно била намењена српској сирочади.
- ⁵ *Војвођански музеј 1947–1987.* – Нови Сад: Војвођански музеј, 1987. – стр. 76. Овај податак преузет је из годишњег извештаја који је управник Музеја М. Николајевић послао Повереништву за просвету.
- ⁶ *Књижнице војвођанских музеја од 1946. до 1950.* / Рајко Л. Веселиновић. – У: Рад војвођанских музеја. – Нови Сад: Војвођански музеј, 1952. – 1, стр. 227.
- ⁷ Исто. – стр. 228.
- ⁸ *Војвођански музеј 1947–1987.* – Нови Сад: Војвођански музеј, 1987. – стр. 15.
- ⁹ Од фебруара до доласка библиотекара Милице Марковић на сређивању Библиотеке радио је Александар Кукин, кустос геолог.
- ¹⁰ Овај податак не слаже се са податком из рада Библиотека Војвођанског музеја у Новом Саду аутора Милице Марковић (Рад Музеја Војводине 2) у којем стоји да је у току 1953, тј. до октобра те године фонд повећан за 757 публикација: 551 куповина, 156 размена, 50 поклон.
- ¹¹ **Милоје Васић** (Велико Градиште, 16. 9. 1869 – Београд, 4. 11. 1956) наш је познати археолог. Завршио је класичну филологију и историју у Београду, а затим археологију у Берлину и Минхену. Његово дело је веома значајно, обимно и оригинално. Тематика тих дела је разноврсна (преисторијска класична и средњовековна археологија, нумизматика, епиграфика, историја уметности, естетика, религија и етнографија).
- ¹² Овај податак преузет је из инвентарне књиге, али у литератури постоје подаци који се не слажу са наведеним.
- ¹³ *Библиотека др-а Милоја Васића / Милица Марковић.* – У: Рад војвођанских музеја. – Нови Сад: Војвођански музеј, 1957. – 6, стр. 283. Неки од познатих археолога и историчара уметности чија се дела налазе у Васићевој библиотеци су: Нилс Аберг, Томпа Ференц, М. Ростовцев, Ј. Овербек, Ј. Стриговски и др.
- ¹⁴ Податке које сам навела у овим табелама добила сам на основу инвентарних књига. Бројеви у заградама означавају колико је публикација набављено у току године.
- ¹⁵ Према Статуту из 1977, у Музеју долази до промене унутрашње организације. Тада су утврђене три основне организационо-радне целине Музеја: Стручно-музеолошко одељење, Правно-административна и техничко-помоћна служба и Финансијско-економска служба. Стручно-музеолошко одељење чиниле су: Археолошка, Етнологска, Историјска, Конзерваторска, Матична, Научна, Педагошка радна јединица и Библиотека.
- ¹⁶ Пре интеграције зграда у Дунавској 35 припадала је Војвођанском музеју, а зграда у Дунавској 37 Историјском музеју Војводине.
- ¹⁷ Према Статуту из 1996. године, сви послови Музеја Војводине груписани су у следећа одељења, јединице и службе: Археологија, Историја, Етнологија, Истраживачко-развојна јединица, Конзервација и рестаурација, Библиотека и издавачка делатност, Педагошки рад и односи са јавношћу, Општи и правни послови и Рачуноводство.
- ¹⁸ **Др Радивој Симоновић** рођен је 17. 8. 1858. године у Лединцима. Гимназију је завршио у Новом Саду, а медицину у Бечу. Радио је као војни лекар, а затим као лекар у Милни на Брачу. Бавио се етнографијом. Од 1869. године живи у Сомбору.
- ¹⁹ *Војвођански музеј 1947–1987.* – Нови Сад: Војвођански музеј, 1987. – стр. 76.
- ²⁰ Исто, стр. 76.
- ²¹ **Др Александар Моч** (Жабал, 3. 6. 1883 – Нови Сад, 10. 8. 1952) значајна је личност националног, политичког, културног и правног живота Војводине. Био је адвокат, политичар, председник Матице српске.
- ²² **Јелена Беловић–Бернађиковски** (Осијек, 25. 2. 1870 – Нови Сад, 30. 6. 1946) била је наставник, писац и етнограф. Истраживала је народну уметност и објавила велики број текстова о народним играма, везилачкој уметности, сликању на дрвету, глини, камену и кожи, усменој књижевности....

- ²³ Војвођански музеј 1947–1987. – Нови Сад: Војвођански музеј, 1987. – стр. 76.
- ²⁴ Подаци наведени у овим табелама, као и у табелама од броја 12 до броја 19 добијени су из инвентарних књига.
- ²⁵ Подаци наведени у табелама број 9, 10 и 11 преузети су из Рада војвођанских музеја. За неке године немам података јер нису објављени у Раду.
- ²⁶ *Војвођански музеј 1947–1987.* – Нови Сад: Војвођански музеј, 1987. – стр. 76.
- ²⁷ *Савремене новосадске библиотеке* / Милош Шајиновић. – У: Библиотекарски годишњак Војводине. – Нови Сад, 1971. – (1960), стр. 95.
- ²⁸ *Војвођански музеј 1947–1987.* – Нови Сад: Војвођански музеј, 1987. – стр. 76.
- ²⁹ **Трива Милитар** (Нови Сад, 23. 10. 1889 – Нови Сад, 24. 1. 1997) био је новинар, писац и архивист. У Војвођанском музеју радио је 1949. године, и то веома кратко, а затим до 1962. у Рукописном одељењу Матице српске. Био је велики познавалац историје Новог Сада.
- ³⁰ Каталогски запис је скуп података који идентификују јединицу библиотечке грађе у библиографско-каталогској бази података, као и кодова који омогућавају њихово препознавање и повезивање. Скраћени каталогски запис монографских публикација према подскупу елемената у UNIMARC формату / Мирјана Бабовић, Светлана Јанчић. – Београд : Народна библиотека Србије, 1998. – стр. 2.

ЛИТЕРАТУРА

- Скраћени каталогски запис монографских публикација према подскупу елемената у UNIMARC формату / Мирјана Бабовић, Светлана Јанчић. – Београд : Народна библиотека Србије, 1998. – 72 стр. – (Методска упутства из библиотекарства ; 6)
- Књижнице војвођанских музеја од 1946 до 1950 / Рајко Л. Веселиновић. – У: Рад војвођанских музеја. – Нови Сад : Војвођански музеј, 1952. – 1, стр. 226–228.
- Војвођански музеј 1947–1962. – Нови Сад: Војвођански музеј, 1962. – 122 стр.
- Војвођански музеј 1947–1987. – Нови Сад: Војвођански музеј, 1987. – 89 стр.
- Библиотека Војвођанског музеја / Љубица Костић. – У: Библиотекарски годишњак Војводине. – Нови Сад : Савез библиотечких радника Војводине : Заједница библиотека Војводине, 1982. – Год. XIX (1981), стр. 80–94.
- Музеји у Војводини : (1847–1997) : културна политика и развој / Младенко М. Кумовић. – Нови Сад : Музеј Војводине : Панпапир, 2000. – 471 стр.
- Библиотека Војвођанског музеја у Новом Саду / Милица Марковић. – У: Рад војвођанских музеја. – Нови Сад: Војвођански музеј, 1953. – 2, стр. 257.
- Библиотека др-а Милоја Васића / Милица Марковић. – У: Рад војвођанских музеја. – Нови Сад: Војвођански музеј, 1957. – 6, стр. 283.
- Музејске библиотеке у Војводини / Милица Марковић. – У: Библиотекарски годишњак Војводине. – Нови Сад: Покрајински одбор Друштва библиотекара НР Србије, 1963. – Год. III (1962), стр. 235–240.
- Музејске библиотеке у Војводини 1970 / Милица Марковић. – У: Библиотекарски годишњак Војводине. – Нови Сад : Покрајински одбор Друштва библиотекара САП Војводине, 1971. – Год. VIII (1970), стр. 132–134.
- Савремене новосадске библиотеке / Милош Шајиновић. – У: Библиотекарски годишњак Војводине. – Нови Сад, 1971. – (1960), стр. 74–113.

Табела 1.

	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974
Мон. п.	7968 (774)	8480 (511)	8873 (392)	9168 (294)	9530 (361)	9770 (239)	10536 (765)	11264 (727)	1185 (585)	1239 (542)
Годишта серијских п.	6324 (423)	6776 (451)	7181 (404)	7511 (329)	7840 (328)	8182 (341)	8505 (322)	8986 (480)	9400 (413)	9778 (377)

Табела 2

	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984
Мон. п.	12957 (563)	13407 (449)	13750 (342)	14132 (381)	14566 (433)	14963 (396)	15297 (333)	15657 (359)	15868 (210)	16109 (240)
Годишта серијских п.	10183 (404)	10598 (414)	10973 (374)	11382 (408)	11785 (402)	12158 (372)	12528 (369)	12982 (453)	13306 (323)	13633 (326)

Табела број 3

	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994
Мон. п.	16358 (248)	16710 (351)	16849 (138)	17264 (414)	17497 (232)	17771 (273)	17986 (214)	18251 (264)	18393 (141)	18530 (136)
Годишта серијских п.	13937 (303)	14269 (331)	14535 (265)	14848 (312)	15187 (338)	15436 (248)	15662 (225)	15851 (188)	15987 (135)	16102 (114)

Табела број 4

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Мон. п.	18661 (130)	18926 (264)	19090 (163)	19330 (239)	19600 (269)	19720 (119)
Годишта серијских п.	16272 (169)	16453 (180)	16630 (176)	16870 (239)	17070 (199)	17241 (170)

	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974
Мон. п.	58	69	36	22	27	85	149	104	158	190
Годишта серијских п.	64	69	58	34	50	26	46	61	54	45
Укупно	122	138	94	56	77	111	195	165	212	235

Табела број 5

	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984
Мон. п.	242	126	110	193	76	57	97	91	39	66
Годишта серијских п.	50	75	53	51	50	50	31	42	21	25
Укупно	292	201	163	244	126	107	128	133	60	91

Табела број 6

	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994
Мон. п.	37	70	53	48	47	73	73	80	23	14
Годишта серијских п.	28	29	11	9	9	9	1	4	/	/
Укупно	65	99	64	57	56	82	74	84	23	14

Табела број 7

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Мон. п.	32	29	66	27	8	6
Годишта серијских п.	/	/	/	1	1	/
Укупно	32	29	66	28	9	6

Табела број 8

	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962	1963	1964
Домаће	40	55	56	68	72	68	53	60	76	66
Стране	52	72	68	105	104	105	108	108	133	146
Укупно	92	127	126	173	176	173	161	168	209	212

Табела број 9

	1965-68	1969-70	1971	1972-73	1978	1979	1980
Домаће	120	96	86	107	83	73	86
Стране	205	188	157	181	149	164	157
Укупно	325	284	243	288	232	237	243

Табела број 10

	1990	1991	1992	1993	1994-95	1996	1997
Домаће	34	23	31	15	35	29	35
Стране	165	138	115	96	138	96	84
Укупно	199	161	146	111	173	125	119

Табела број 11

	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974
Мон. п.	510	273	279	211	189	132	187	309	246	207
Годишта серијских п.	337	358	298	278	238	304	218	392	316	305
Укупно	847	631	577	489	427	436	405	701	562	512

Табела број 12

	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984
Мон. п.	264	277	202	175	224	211	200	182	158	166
Годишта серијских п.	339	328	312	354	339	315	330	370	302	285
Укупно	603	605	514	529	563	526	530	552	460	451

Табела број 13

	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994
Мон. п.	153	160	68	227	152	125	127	148	107	108
Годишта серијских п.	272	291	253	303	325	237	230	154	129	105
Укупно	425	451	321	530	477	362	357	302	236	213

Табела број 14

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Мон. п.	84	186	58	145	214	94
Годишта серијских п.	169	166	167	230	198	167
Укупно	253	352	225	375	412	261

Табела број 15

	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974
Мон. п.	58	69	23	32	32	9	421	80	173	26
Годишта серијских п.	64	69	11	15	29	8	49	22	43	18
Укупно	122	138	34	47	61	17	470	102	216	44

Табела број 16

	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984
Мон. п.	41	32	30	14	18	12	28	25	14	8
Годишта серијских п.	13	12	5	3	9	3	4	21	/	/
Укупно	54	44	35	17	27	15	32	46	14	8

Табела број 17

	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994
Мон. п.	18	30	18	11	11	1	14	16	9	9
Годишта серијских п.	1	2	1	1	/	3	/	11	7	/
Укупно	19	32	19	12	11	4	14	27	16	9

Табела број 18

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Мон. п.	13	35	29	28	39	14
Годишта серијских п.	1	5	4	2	1	/
Укупно	14	40	33	30	40	14

Табела број 19

Branka Lugonja

THE LIBRARY OF THE MUSEUM OF VOJVODINA (1947 - 2000)

The library of the Museum of Vojvodina is a special one whose work is coordinated with complete work and organization of the Museum. The fund of this library consists of the literature treating Vojvodina and the surrounding regions, as well as the literature connected to all the fields related to the activities of the Museum (archeology, ethnology, history, art history, numismatics and museology). The library was founded in 1952, when the whole book fund, which used to be in the reference collections, was put into one place and got its first librarian. Changes of the interior organization of the Museum, often moves together with the lack of experts are just few problems this library used to be faced with. Besides all the problems, from year to year the fund of the library became bigger and bigger. From 207 publications, the fund had had in the beginning, in the reference collections, when the library was founded, the fund expanded to 40 000 publications, the number that is relevant for the time being. From the very beginning, the publications had been obtained through buying, exchange and gifts. The most frequent way for gaining is exchange of publications. Since the arrival of the first librarian, it has always been worked very hard on processing the publications in the fund. Next to alphabetical and topographic catalogue, that are completed, the work on creating expert and topic catalogue has been started. In 1996, the electronically processed data had been initiated. Especially difficult period in the development of the library was the last ten years of the twentieth century, when the whole country was in the extremely hard situation, which was also reflected on all segments of work of the library.